

• Inhouds- opgave •

Ten Geleide:

TUSSEN NEDERLANDSE SYSTEMATIEK EN EUROPESE IDEALEN

Marianne Versteegh
Pag 3

'Politici doen weinig op
eigen initiatief'

KNELPUNTEN IN HET EUROPESE CULTUURBELEID

Annemarie Koopman
Pag 4

DE TOEKOMST VAN HET EUROPESE CULTUUR- BELEID, EEN AGENDA

Pag 12

Europarlementariër Judith Merkies:

'VRAAG NIET OM GELD, MAAR OM TRANSPARANTIE'

Pag 15

Column:

'EIGEN BETUTTELING EERST!'

Marc Verstappen
Pag 17

HOE LANGZAAM EEN ACCENT VERSCHOOF

Robbert van Heuven
Pag 20

Column:

NIET TROTS OP DE REGIO

Wijbrand Schaap
Pag 25

Deelnemer Cultuurcollege Ed Anker:

"IK BEN EEN CULTURELE VRAAGBAAK AAN HET WORDEN"

Robbert van Heuven
Pag 26

Ledenlijst
Pag 28

Colofon
Pag 32

• Ten Geleide •

TUSSEN NEDERLANDSE SYSTEMATIEK EN EUROPESE IDEALEN

Een van de belangrijkste terugkerende thema's in de debatten over het cultuurbeleid in de afgelopen jaren was het maatschappelijk draagvlak voor kunst en cultuur. Het werd dreigend actueel toen in het regeerakkoord in 2007 het cultuurprofijtbeginsel opdook, maar het was eerder al een belangrijke aanzet geweest tot de veranderingen in de subsidiesystematiek. In het oorspronkelijke plan *Verschil Maken* wilde toenmalig staatssecretaris Medy van der Laan de rol van het politieke debat over kunst en cultuur versterken. Pleidooien vanuit de VVD en PvdA voor een Arts Council werden door haar gepareerd met het argument dat beperking van de politieke invloed en het overdragen van bevoegdheden aan derden het cultuurbeleid juist verder zouden marginaliseren. Toch is dat gebeurd: De Tweede Kamer heeft belangrijke bevoegdheden teruggegeven en even leek zelfs de verplichte vierjaarlijkse inhoudelijke nota uit de wet te verdwijnen, zoals de reconstructie laat zien die Robbert van Heuven voor dit magazine maakte van het politieke proces dat leidde tot het nieuwe cultuurstelsel. Dat stelsel is zo ingewikkeld dat zelfs ingewijden niet kunnen onthouden hoe het in elkaar zit en het aan buitenstaanders al helemaal niet meer kunnen uitleggen. In een woud van functies en taken lijkt de inhoud zoek geraakt. En blijkt afstemming tussen Rijk en regio moeilijker dan ooit. Uit Wijbrand Schaaps column blijkt dat er in de podiumkunsten maar één drijvende structuur is: het 'Tsjechov-principe' (naar Amsterdam, naar Amsterdam, naar Amsterdam!). Binnen Kunsten '92 is een commissie aan het werk gegaan om dit alles te evalueren, want misschien kan het in de toekomst toch echt beter. U hoort er binnenkort meer van.

Ondertussen naderen de verkiezingen voor het Europese Parlement. Cultuur is binnen die campagnes geen item. De Europese culturele dialoog bestaat niet, volgens sommigen. Toch vond er in maart in Felix Meritis

een geanimeerd debat plaats met een aantal kandidaat-lijsttrekkers. 'Waar is de solidariteit met de nieuwe lidstaten in de campagne? Waar zijn de idealen?', vroeg de Belgische columnist Marc Verstappen tijdens die bijeenkomst. 'Als Europa de culturele dialoog tussen burgers in de Unie serieus neemt, dan moet het ervoor zorgen dat de minst koopkrachtige kunstenaars en burgers ook mee kunnen doen. De belemmeringen voor participatie zijn op dit moment te groot.' Kunstenaars en culturele instellingen werken per definitie internationaal en hebben belang bij een grotere nationale betrokkenheid bij het Europese cultuurbeleid, want 'Europese' onderwerpen als mobiliteit, mededinging en culturele diversiteit zijn voor het kunstenveld van groot belang. Of we erg veel kunnen verwachten van de nieuwe kandidaten is nog de vraag. De PvdA-kandidate Judith Merckies (geen onbekende in filmland) wil wel zitting nemen in de commissie cultuur. Zij heeft Kunsten '92 al laten weten dat de oplossing niet moet worden gezocht in meer middelen. Maar het contrast tussen de torenhoge ambities en de middelen is in Europa echt wel erg groot.

'Het Nederlandse stelsel is zo ingewikkeld dat het niet meer valt uit te leggen.'

Kunsten '92

Marianne Versteegh, algemeen secretaris
Kunsten '92

• Europa, achtergrond •

'Politici doen weinig op eigen initiatief'

KNELPUNTEN IN HET EUROPESE CULTUUR- BELEID

Europa is best belangrijk, maar echt snel gaat het allemaal niet. Zo zijn er in de cultuursector nog wel wat knelpunten die maar niet opgelost raken. Kunsten'92 sprak hierover met een aantal betrokken personen en zette er een paar op een rijtje. Zonder overigens te willen streven naar volledigheid.

Knelpunt 1:

Collectiemobiliteit

'Europa gaat als een slak'

'Het allerbelangrijkst is dat er een uniforme indemniteitsregeling in de Europese Unie komt om de verzekeringskosten van musea te drukken. Dat is voor mij prioriteit een, twee en drie', zegt **Siebe Weide**, directeur van de **Museumvereniging**. 'Indemniteit ⁽¹⁾ is nu een geldverslindende aangelegenheid.' Maar het verbeteren van collectiemobiliteit staat toch al sinds 2002 op de Europese politieke agenda? Weide zucht. 'Europa gaat als een slak. Er wordt vooral veel gepraat, maar er gebeurt niet zo ontzettend veel. Cultuur is namelijk primair de verantwoordelijkheid van de landelijke of regionale overheden. Het is heel moeilijk om op Europees niveau beleid af te dwingen. Dat is jammer, want er is een groot Europees belang bij meer mobiliteit. Mobiliteit is niet alleen belangrijk voor een levendig museumlandschap, maar vooral omdat door de uitwisseling van erfgoed duidelijk wordt dat de burgers van de lidstaten elkaars geschiedenis delen. Door uitwisseling van erfgoed creëer je nieuwe contexten en begrip voor elkaar.' De Museumvereniging lobbyt niet rechtstreeks

bij de Europese Unie, maar via NEMO, de Europese koepel. 'NEMO neemt namens ons deel aan het overleg van culturele organisaties met de Europese Commissie. Verder is het Instituut Collectie Nederland betrokken bij de Open Methode van Coördinatie Werkgroep ⁽²⁾ die eind 2010 met nieuwe voorstellen voor de verbetering van collectiemobiliteit komt.' Maar Nederland zelf zou het ook nodige kunnen doen om de problemen voor de eigen musea te vermindern. 'Nederland is met zijn geringe idemniteitvergoeding niet echt een goed voorbeeld. Dat betekent een relatief marktnadeel voor onze musea in het internationaal bruikleenverkeer. Het vergoedingspercentage zou moeten worden opgeschroefd. Juist in tijden van crisis is het zeer gewenst dat de overheid musea de helpende hand toesteekt.'

Knelpunt 2:

Sociale zekerheid en omscholingsfaciliteiten

'Onontgonnen terrein'

'Dansers hebben te maken met een dubbele mobiliteit' stelt **Ruud Nederveen**, directeur van het **Directie Overleg Dans (DOD)**. Enerzijds fysiek: dansers hebben gedurende hun loopbaan vaak dienstverbanden in meerdere landen. Anderzijds moeten dansers halverwege hun leven van beroep wisselen en omscholen. 'Dat laatste is óók mobiliteit en 'een leven lang leren' is zelfs een belangrijk onderdeel van de Lissabon Agenda.'

In de praktijk komen dansers op beide gebieden belemmeringen tegen. Als voorbeeld noemt Nederveen een danser die zijn opleiding volgt in Barcelona, daarna gaat werken bij het Ballet van Lyon en vervolgens bij een gezelschap in Duitsland. 'De Franse sociale wetgeving biedt een omscholingsfaciliteit, de Duitse alleen een pensioenfonds. De opbouw van rechten is dus erg verbrokkeld. En uiteindelijk terug in Barcelona blijkt bovendien dat hij lang niet al zijn in verschillende landen opgebouwde rechten heeft kunnen meenemen. Dit is een groot beletsel voor mobiliteit. En over wat 'een leven lang leren' voor dansers betekent, vermoed ik dat men in Europa nog niet begonnen is met nadenken.'

Omdat de lidstaten zelf over hun sociale zekerheid gaan, denkt Nederveen dat een definitieve oplossing voor een goede opbouw van sociale rechten niet snel gevonden zal worden. Meer vertrouwen heeft hij in initiatieven vanuit het veld zelf. 'Een goed initiatief is de samenwerking tussen de Nederlandse en Britse omscholingsfondsen voor dansers. Een Nederlandse danser die in Groot-Brittannië heeft gewerkt, kan in Nederland zijn recht doen gelden over de periode die hij in Groot-Brittannië heeft gewerkt. En omgekeerd.'

Belangenbehartiging in Brussel is voor het DOD nog een onontgonnen terrein. 'Het DOD bekijkt momenteel hoe het dit het best kan vormgeven. We zijn wel lid van Pearle, de Europese werkgeversvereniging voor de podiumkunsten, maar deze organisatie heeft tot nu toe bij het agenderen van specifieke problemen van de danssector geen grote rol gespeeld. Ik denk dat wij op dit terrein nog een nog een hoop te doen hebben.'

*'Nederland
benadeelt de
eigen artiesten
en gezelschappen.'*

Knelpunt 3:

Belastingheffing

'Steeds meer landen passen hun wetgeving aan'

Belastingheffing over optredens in het buitenland veroorzaakt nog steeds veel ongemak voor podiumkunstgezelschappen en artiesten.

'Kern van het probleem is artikel 17 van het OESO Modelverdrag', stelt **Dick Molenaar** van **All Arts Belastingadviseurs**. 'Dat bepaalt namelijk dat Nederlandse gezelschappen en artiesten over hun inkomsten in het buitenland dáár belasting moeten betalen en niet in het woonland. En meestal wordt belasting geheven over de bruto inkomsten, dus zonder kostenaftrek. Dat betekent vaak een veel te hoge aanslag. Dat kun je achteraf wel weer rechttrekken door later alsnog aangifte te doen, maar dat is wel veel werk. Zeker als er sprake is van een tournee door meerdere landen.'

Maar dit is niet het enige probleem. 'Inkomsten uit buitenlandse optredens moet je óók opgeven bij de Nederlandse Belastingdienst. Je kunt er wel verrekening voor aanvragen, maar ook dat zadelt artiesten met veel extra administratieve lasten op. Bovendien is die verrekening bijna nooit volledig. In Nederland bestaan de eerste twee belastingschijven voor het grootste deel uit premies volksverzekeringen waarvoor meestal geen vrijstelling wordt gegeven. Je schiet er dus bijna altijd bij in.'

⁽¹⁾ Indemniteit = verzekerde waarde. In iedere lidstaat gelden andere indemniteitsregelingen (staatsgaranties voor schade en verlies tot een bepaald percentage van de verzekerde waarde) waardoor de verzekeringskosten voor musea worden gedrukt en belangrijke tentoonstellingen makkelijker kunnen worden gerealiseerd.

⁽²⁾ De Europese Unie heeft sinds 2007 een eigen kader voor cultuurbeleid (*Europese culturele agenda in het licht van de mondialisering*). De Raad van Ministers heeft op grond hiervan voor een werkplan voor de periode 2008-2010 gemaakt. De uitwerking ervan is overgelaten aan werkgroepen die werken volgens de 'Open Methode van Coördinatie'. Deze werkwijze is geschikt voor gebieden waar de lidstaten zelf in hoge mate bevoegd blijven, zoals bij cultuur, belastingen of sociale zekerheid. Door gezamenlijke vaststelling van doelstellingen en indicatoren en door uitwisseling van gegevens en best practices kan toch een afstemming van beleid en regelgeving worden bereikt. Eind 2010 komen de werkgroepen met voorstellen aan de Raad. Nederland neemt deel aan de werkgroepen over de mobiliteit van kunstenaars, collecties en creatieve industrie.

Toch is er al veel ten goede veranderd. 'Tot voor kort was het in veel landen zelfs onmogelijk om achteraf alsnog een normale aangifte te doen. Gelukkig heeft het Europese Hof in een aantal recente uitspraken bepaald dat buitenlandse artiesten hierdoor worden gediscrimineerd. Mede onder druk van de Europese Commissie hebben steeds meer landen hun belastingwetgeving aangepast. Kunstenaars kunnen binnen de Europese Unie daardoor hun kosten aftrekken en ook achteraf nog normaal aangifte doen.'

In zijn proefschrift *Taxation of International Performing Artists* heeft Molenaar betoogd dat artikel 17 van het OESO Verdrag overbodig is als er tussen het land waar de artiest optreedt en het woonland een belastingverdrag bestaat. Bovendien levert de belastingheffing door het eerstgenoemde land verhoudingsgewijs weinig op, terwijl de administratieve lasten hoog zijn. Nederland heeft als gevolg hiervan per 2007 de heffing van loonbelasting op buitenlandse artiesten, sporters en gezelschappen afgeschaft.

Molenaar is nog niet helemaal tevreden. 'Andere landen staan niet te trappelen om hetzelfde te doen. Nederlandse uitvoerend kunstenaars hebben dus nog steeds dezelfde problemen bij het optreden in het buitenland als voorheen. Nederland had bij het afsluiten van belastingverdragen met Estland, Oostenrijk en Groot-Brittannië in 2008 best kunnen bedingen dat ook deze landen geen bronheffing meer heffen, maar heeft dat verzuimd. Daardoor benadeelt het de eigen artiesten en gezelschappen. Belangenorganisaties in de kunsten moeten hier eens stevig over bij Financiën en de Tweede Kamer aan de bel gaan trekken.'

Voor Europees overleg of belangenbehartiging heeft Molenaar helaas slechts beperkt tijd. 'Ik probeer Nederlandse podiumkunstorganisaties zo goed mogelijk van informatie te voorzien en hoop dat zij er wat mee doen. Wel heb ik de indruk dat overleg minder oplevert dan de eerder genoemde rechtszaken voor het Europese Hof. Lidstaten kunnen namelijk hun eigen regels vaststellen op het terrein van de directe belastingen, maar een uitspraak van het Hof is dwingend. Duitsland heeft als gevolg hiervan zijn wetgeving uiteindelijk aan moeten passen. Dat was anders niet gebeurd.'

Knelpunt 4:

Cultuurprogramma

'Pleiten voor decentralisering en lagere lasten'

Voor de ontwikkeling van culturele samenwerkingsprojecten in Europa kunnen kunstenaars en instellingen een beroep doen op het Cultuurprogramma van de Europese Unie. Het Cultureel Contactpunt van **SICA** kan daarbij behulpzaam zijn.

'Wel heb ik de indruk dat overleg minder oplevert dan de rechtszaken voor het Europese Hof.'

Programmamanager Europees Cultuurbeleid **Laura Grijns** kan wel enige punten tot verbetering aangeven in het huidige programma dat loopt tot 2014. 'Ten eerste is het budget te laag om aan alle ambities te kunnen voldoen: 58 miljoen per jaar voor alle 34 aan het programma deelnemende landen samen, inclusief de subsidies van de Europese Culturele Hoofdsteden. De gemiddelde slaagkans om een subsidie te krijgen voor een samenwerkingsproject is 20%. Nederland scoorde overigens het afgelopen jaar met 50% een stuk beter.'

Er wordt voor cultuur ook vaak gebruik gemaakt van andere Europese programma's, bijvoorbeeld van die voor jeugd of voor onderwijs en regionale samenwerking. 'Ik vind dat het Directoraat Cultuur van de Eu-

ropese Commissie hierin slim opereert. Maar het heeft wel een nadeel: je moet altijd vragen 'Wilt u dit voor ons financieren?' Het leidt ook tot veel strategisch gepraat voordat iedereen zover is. Het zou veel makkelijker zijn als Europese politici er bij het volgende programma rechtstreeks voor kiezen meer geld aan cultuur te geven.'

Ook zou Grijns willen pleiten voor een meer decentrale opzet van het volgende programma en lagere administratieve lasten. 'Het huidige programma richt zich voornamelijk op grote projecten waardoor ook de eisen voor verantwoording zwaar zijn en alles centraal in Brussel wordt afgehandeld. Dit terwijl er in de praktijk juist veel kleinere initiatieven behoefte hebben aan ondersteuning.' Als mogelijke andere verbeteringen noemt zij het creëren van een aparte lijn voor de financiering van aanloopkosten voor Europese samenwerking en voldoende mogelijkheden voor internationale netwerken en pilotprojecten.

'Het zou veel makkelijker zijn als Europese politici er bij het volgende programma rechtstreeks voor kiezen meer geld aan cultuur te geven.'

Tenslotte heeft Grijns nog een wens van een andere orde. 'Op dit moment zit er niemand uit Nederland als permanent lid in de Commissie Cultuur van het Europees Parlement. Ik hoop dat in de volgende commissie Nederland wel direct vertegenwoordigd wordt. Daarmee geef je een signaal dat cultuur belangrijk is en schep je bovendien een rechtstreeks aanspreekpunt voor het Nederlandse culturele veld.'

Knelpunt 5:

Ongelijke kansen voor kunstenaars voor deelname aan culturele uitwisseling

'Het is soms een kwestie van druk blijven uitoefenen'

Maria Tuerlings, directeur van Trans Artists, is sinds kort betrokken bij de Open Methode van Coördinatie Werkgroep (OMC) die de Europese Unie heeft ingesteld om voor het eind van 2010 advies uit te brengen over de verbetering van mobiliteit van kunstenaars.

'Mobiliteit staat al langer hoog op de agenda van de Europese Unie. Maar uit recent onderzoek van ERICarts blijkt onder meer dat de mogelijkheden om als kunstenaar of instelling daadwerkelijk deel te nemen aan culturele uitwisseling ongelijk over Europa verdeeld zijn. Kunstenaars en instellingen uit Oost- en Zuid Europa hebben bijvoorbeeld te weinig geld om internationaal actief te kunnen zijn, of om collega's uit andere regio's te kunnen uitnodigen. De werkgroep bekijkt hoe de in het rapport geconstateerde knelpunten en onevenwichtigheden het best kunnen worden aangepakt. Daarbij kijken we onder meer naar de voorwaarden voor mobiliteit zoals financieringsmogelijkheden en naar de infrastructuur voor mobiliteit als geheel.'

'Artists in residence zijn niet meer weg te denken als onderdeel van de Europese culturele infrastructuur voor artistieke uitwisseling en samenwerking.'

'Artists in residence zijn niet meer weg te denken als onderdeel van de Europese culturele infrastructuur voor artistieke uitwisseling en samenwerking.'

Door kunstenaars geïnitieerde programma's spelen een belangrijke rol aan de basis van de culturele infrastructuur van veel (nieuwere) lidstaten. Zij fungeren vaak als initiator en drager van uitwisselings- en mobiliteitsprogramma's. Financiering van de structurele en organisatiekosten om de programma's te kunnen continueren en verder te ontwikkelen is echter een groot knelpunt. De werkgroep vindt het dan ook belangrijk dat in het Cultuurprogramma niet alleen subsidie kan worden aangevraagd voor een samenwerkingsproject, maar ook voor een bijdrage in de structurele kosten. Dat is dan ook een belangrijke investering voor het opbouwen van een goed functionerende culturele infrastructuur voor uitwisseling op langere termijn.'

Vooruitlopend op het volgende Cultuurpro-

gramma en als *pilot* lanceerde de Europese Commissie onlangs een *Call*⁽³⁾ waarin bovengenoemde elementen zijn opgenomen. 'Ik vind het een mooie en vooral open *Call* die veel mogelijkheden biedt voor aanvragers. Ik ben dan ook heel benieuwd wat voor soort projecten er worden ingediend.'

Werkt dat nou, die Open Methode van Coördinatie Werkgroepen? 'Natuurlijk kunnen de werkgroepen niet alle problemen oplossen. Op veel terreinen zijn de lidstaten zelf verantwoordelijk. Maar het interessante is dat er in de werkgroepen heel veel informatie en kennis samenkomt, wat tot verbeteringen en beter afstemmen op elkaars regelgeving kan leiden. Het is ook soms een kwestie van druk uit blijven oefenen. In de grote overkoepelende werkgroep zitten veel ambtenaren die ministeries vertegenwoordigen uit de lidstaten, maar door de invloed van de OMC-werkgroepen worden steeds meer directe lijnen gelegd naar de dagelijkse praktijk. Dat is een grote verbetering in het besluitvormingsproces.'

Knelpunt 6:

Het MEDIA Programma

'Aanvragen zijn complexer geworden'

'Over het functioneren van het MEDIA Programma lopen de meningen van onze leden uiteen', vertelt **Eva Vader**, beleidsmedewerker van de **Nederlandse Vereniging van Speelfilmproducenten**. Het programma ondersteunt de ontwikkeling van films en de toegang van die films tot markten in andere lidstaten. 'Er wordt veel gebruik gemaakt van MEDIA, maar sommige leden hebben moeite met het werk dat een aanvraag met zich meebrengt. Toch is het eindoordeel positief. Producenten beschouwen het MEDIA Programma als zeer waardevol en onmisbaar voor het ontwikkelen van projecten en de distributie van kleinschalige films.'

'Voor een kleine producent die alleen zijn eigen films produceert is een MEDIA subsidie aanvragen wel een enorm karwei', zegt documentairemaakster **Ike Bertels**. 'Er gaan echt weken in zitten. Ik weet dan ook niet of ik het weer zou doen. Voor een eenpitter kan het efficiënter zijn om eerst kleine fondsen te proberen. Je hebt namelijk minimaal 50%

matching van andere partijen nodig.' 'Het klopt dat je er veel voor moet doen', stelt **Dominique van Ratingen**, directeur van **MEDIA Desk Nederland**. 'MEDIA is een economisch programma dat bedoeld is om in Europa een filmindustrie op te bouwen. Eigenlijk is het niet geschikt voor eenpitters. De aanvragen zijn in de loop der jaren complexer geworden om misbruik te voorkomen. Tegelijkertijd doet de Europese Commissie er ook alles aan om de bureaucratie terug te draaien.'

Volgens Van Ratingen is de meerwaarde van het programma vooral op het terrein van distributie enorm. 'Je ziet nu nog eens een keer een Finse of Kroatische film. Als het programma niet zou bestaan, dan zouden films uit de kleinere lidstaten nog minder kans maken tegenover Anglo-Amerikaanse producties.' Op welke punten zou het MEDIA Programma nog verbeterd kunnen worden? Van Ratingen: 'Het is lastig dat het programma voor zeven jaar wordt vastgelegd. Daardoor kan er tussentijds slechts op detailniveau worden geschoven. Het komende programma moet meer ruimte bieden voor de ontwikkelingen op het terrein van nieuwe media en interactieve programma's. Ook moeten er meer mogelijkheden komen voor festivals, markten en opleidingen die gericht zijn op de gamesindustrie.' Bovendien is het budget krap. Oorspronkelijk had de Europese Commissie 1055 miljoen Euro voor 7 jaar voorgesteld, maar daar is uiteindelijk 755 miljoen van overgebleven. 'Omgerekend is dat een lager bedrag per lidstaat dan onder het oude programma. Dat moet omhoog wil Europa in de toekomst een stevige vuist kunnen blijven maken met het MEDIA Programma.'

Knelpunt 7:

Markterruiming muziek

'Je moet wel over de grens optreden'

Peter Smidt, Creative Director van **Euro-Sonic Noorderslag** en manager bij **Buma Cultuur**, ijvert al jaren voor een vergelijkbaar programma als MEDIA voor de muzieksector. 'De situatie is buitengewoon goed vergelijkbaar. Net als bij de film domineert het Anglo-Amerikaanse repertoire de verkoop in alle Europese landen, waarna op enige afstand

de nationale artiesten volgen. Maar het is buitengewoon moeilijk voor een Nederlandse popmusicus om op de Franse markt succes te hebben.

***'Als het MEDIA
Programma niet
zou bestaan,
dan zouden
films uit de
kleinere lidsta-
ten nog minder
kans maken
tegenover
Anglo-
Amerikaanse
producties.'***

Bovendien is in kleinere landen de markt voor popmusici te klein om van te kunnen bestaan. Zij moeten gewoon wel over de grens optreden. Dat betekent dat je op iedere markt de marketing en promotie voor acts opnieuw moet opzetten. En wil je dat op een structurele manier doen, dan kost dat veel geld. Vroeger wilden platenmaatschappijen daar nog wel eens in investeren, maar hun rol raakt steeds meer uitgespeeld.

⁽⁸⁾ Oproep om projecten in te dienen.

Tegenwoordig heeft ieder land zijn eigen exportbeleid. Zou het niet veel handiger zijn om te bekijken wat op Europees niveau gezamenlijk kan worden gedaan? Daarmee schep je ook een gelijk spelveld tussen Europese lidstaten.'

'De muzieksector weet heel weinig van Europees beleid en de Commissie is slecht op de hoogte van praktische problemen van muzikanten.'

Mei 2009

Kunsten '92

Smidt concludeert dat er in Europa een cultureel industriebeleid nodig is dat zich richt op het toegang bieden tot markten, door het verbeteren van distributie van producties en van de circulatie van repertoire. Maar is een specifiek programma voor muziek haalbaar? 'Op het afgelopen Noorderslag/Eurosonic hebben we een bijeenkomst met de Europese Commissie georganiseerd. Daarbij waren eveneens leden van de Open Methode van Coördinatie Werkgroep voor de creatieve industrie aanwezig. De Commissie is zeker

gevoelig voor argumenten, maar denkt qua ondersteuning toch in heel andere lijnen. De bijeenkomst leverde dan ook geen concrete resultaten op. Toch was de uitwisseling van informatie heel waardevol. De muzieksector weet heel weinig van Europees beleid en de Commissie is slecht op de hoogte van praktische problemen van muzikanten, ondanks geregeld overleg met koepelorganisaties in Brussel. Zo werd bijvoorbeeld als algemene waarheid geponeerd dat artiesten tegenwoordig hun inkomsten niet meer uit distributie halen, maar uit live-concerten. Maar dat geldt alleen voor de top. Tjeerd Bomhof gaf bijvoorbeeld aan dat zijn band soms maar driehonderd Euro krijgt voor een optreden in Duitsland. En daar moeten ook nog alle kosten van betaald worden.'

Knelpunt 8:

Auteursrecht

'Lokale artiesten trekken aan het kortste eind'

Voor **Willem Wanrooij**, algemeen beleidsadviseur van **Buma/Stemra** en secretaris van de **Stichting Auteursrechtbelangen** is het grootste knelpunt het grensoverschrijdende collectieve beheer van auteursrechten. 'In 2005 is de Commissie met een aanbeveling gekomen, toegespitst op het online gebruik van muziekrechten. Het voorstel van de Commissaris Interne Markt McCreedy kwam erop neer dat organisaties die de rechten beheren, bijvoorbeeld Buma, zouden moeten gaan concurreren om rechthebbenden zoals auteurs en uitgevers. Dat klinkt voorstanders van zoveel mogelijk concurrentie misschien prachtig in de oren. Maar in de praktijk maakte de aanbeveling vooral de weg vrij voor een oligopolie van een paar grote beheersorganisaties die exclusieve overeenkomsten over het populaire wereldrepertoire sluiten met muziekuitgevers als Sony of EMI.'

'Voor beheersorganisaties in middelgrote en kleinere lidstaten betekent het dat zij het repertoire van deze grote uitgevers niet meer mogen vertegenwoordigen, zoals tot voor kort nog het geval was. Hun inkomsten zullen sterk teruglopen. Vier grote muziekuitgevers hebben hun online repertoire al teruggetrokken bij Buma/Stemra en andere organi-

saties, of zijn daarmee bezig. Hierdoor zullen de beheerskosten zwaarder op de uitkering van de overgebleven rechthebbenden drukken en trekken lokale artiesten uit de kleinere lidstaten dus aan het kortste eind. Bijzondere reserveringen voor de ondersteuning van lokale muziekactiviteiten worden nu al aangetaast. De aanbeveling is eigenlijk een regelrechte aanval op muziekcreatie op nationaal en lokaal niveau en daarom op de culturele diversiteit op muziekgebied in de Europese Unie.'

Buma/Stemra steekt veel tijd in Europese belangenbehartiging voor zijn auteurs, componisten en uitgevers. 'Auteursrechten worden steeds meer op Europees niveau geregeld. We spreken geregeld met specialisten van de Europese Commissie op het terrein van de Interne Markt en Cultuur. Van sommige Nederlandse parlementariërs, de Europarlementariërs en van de Permanente Vertegenwoordiging van Nederland in Brussel ontvangen wij zonder terughoudendheid alle medewerking. Voor de bepaling van het Nederlandse standpunt over collectief grensoverschrijdend beheer was van grote betekenis dat Tweede Kamerleden in 2006 de Motie Dittrich hierover hebben ondersteund. Op basis daarvan kwam de Nederlandse regering een jaar later met een duidelijk standpunt in de Auteursrechtenbrief. Men is het met ons eens dat de zaak verkeerd aan het gaan is.'

'Natuurlijk verlopen wetgevingsprocessen in Brussel soms tergend traag. Bij collectief grensoverschrijdend beheer van auteursrechten zit het vast om verschillende redenen. Maar er zijn altijd wel lidstaten of belangenorganisaties die blijven trekken. Goed je belangen behartigen is echt noodzakelijk. Politici doen namelijk maar zelden iets op eigen initiatief.'

*'Van sommige
Nederlandse
parlementa-
riërs, de Euro-
parlementariërs
en van de
Permanente
Vertegenwoor-
diging van
Nederland in
Brussel ontvan-
gen wij zonder
terughou-
dendheid alle
medewerking.'*

• Europa, agenda •

DE TOEKOMST VAN HET EUROPESE CULTUUR- BELEID, EEN AGENDA

Europa heeft een munt, een vlag, een parlement en een hymne, maar er is geen Europees debat, concludeerde onlangs Marc Leijendekker in NRC Handelsblad. In dat verband wordt zelfs gesproken van de 'Europese leegte', het ontbreken van een 'Europese marktplaats van ideeën. Het is in dat licht ook niet verwonderlijk dat, ondanks de hoge ambities voor kunst en cultuur in Europa, er onvoldoende voortgang wordt geboekt. Europees burgerschap en het behoud van culturele diversiteit, innovatie en creatieve industrie zijn onderwerpen die hoog op de Europese agenda staan. Maar papier blijkt geduldig: de regelgeving is erg ingewikkeld en procedures stroperig. Grotere betrokkenheid van de Nederlandse overheid en Nederlandse Europarlementariërs zou kunnen helpen. En om de ambitieuze doelstellingen te realiseren is meer geld nodig. Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten voor Kunsten 92?

Vergroting van de mobiliteit van kunstenaars, instellingen en collecties

Om kunstenaars en instellingen uit alle Europese lidstaten ruimte te bieden voor samenwerking en uitwisseling moet goed gekeken worden naar de belemmeringen worden weggeruimd. Die belemmeringen zijn vaak een gevolg van verschillende regelgeving en procedures op het terrein van sociale zekerheid, belastingheffing, visa, werkvergunningen en indenniteit. Hierover zijn tal van studies verschenen, maar de problemen zijn nog steeds niet opgelost. Eind 2010 zullen een aantal werkgroepen via de Open Coördinatie Methode nieuwe aanbevelingen gaan doen. In de praktijk blijven echter de lidstaten zelf op

bovenstaande gebieden bij uitstek bevoegd. Dat mag er alleen niet toe leiden dat vergroting van de mobiliteit blijft steken in goede voornemens en mooie rapporten. Belangrijk is dat ook het Europees Parlement actief de vinger aan de pols houdt en van zijn kant blijft aandringen op concrete oplossingen.

*'Een volgend
programma moet
uitgaan van reële
bedragen voor
culturele uitwisseling,
meer aandacht voor
de culturele dialoog
van onderop en
rekening houden met
regionale verschillen.'*

De middelen in overeenstemming brengen met de doelstellingen

De doelstellingen in de Europese culturele agenda in het licht van de mondialisering zijn ambitieus, maar de middelen in het Cultuurprogramma zelf zijn uiterst bescheiden. Voor het stimuleren van culturele uitwisseling stelt het Cultuurprogramma jaarlijks 58 miljoen beschikbaar, te verdelen over 34 deel-

nemende landen, inclusief de kosten voor Culturele Hoofdsteden. Het programma is in de praktijk het makkelijkst toegankelijk voor gevestigde culturele instellingen en wordt door de deelnemers aan het Programma als te centralistisch ervaren. Bovendien zijn de uitwisselingsmogelijkheden in de praktijk in Europa zelf – vooral met de nieuwe lidstaten en de landen aan de randen van de Europese Unie - en de buurstaten onevenwichtig. Een volgend programma moet uitgaan van reële bedragen voor culturele uitwisseling, meer aandacht voor de culturele dialoog van onderop en rekening houden met regionale verschillen.

De uitvoering van de Lissabon Agenda

Volgens een studie uit 2006 groeide de creatieve industrie in Europa over de periode 1999-2003 met 12,3% meer dan de algemene economische groei. Het potentieel van de creatieve industrie is ook door de Europese regeringsleiders erkend. Zij hebben in 2007 opgeroepen meer aandacht te besteden aan de ontwikkeling van het creatieve midden- en kleinbedrijf als bron van groei, werkgelegenheid en innovatie.

Het enige bestaande programma voor de creatieve industrie is het MEDIA Programma. Het ondersteunt op een effectieve wijze de ontwikkeling van films en de toegang van die films tot markten in andere lidstaten. Hiermee worden drie doelen bereikt: de versterking van de concurrentiepositie van Europese mediaproducten, behoud van culturele identiteit en bevordering van de culturele dialoog. Voor MEDIA is jaarlijks 108 miljoen beschikbaar. Dat is relatief gezien minder dan voor het vorige programma dat op 15 lidstaten betrekking had. Dat het volgende programma financieel recht doet aan de oorspronkelijke doelstellingen en ook flexibeler is opgezet zodat het adequater op ontwikkelingen in nieuwe media kan inspelen, is dan ook meer dan nodig.

sector bij zakelijke scholing en het vinden van financiering, en stimulering van samenwerkingsverbanden tussen de creatieve sector en andere sectoren. Uitwerking gebeurt door een Open Coördinatie Werkgroep die eind 2010 (de oorspronkelijke streefdatum in de Lissabon Agenda!) rapporteert. Voor de financiering ervan is (nog) niets geregeld. Ook hier is een actieve, stimulerende rol van het Europees Parlement zeer gewenst. Zo zou onderzocht kunnen worden of er bijvoorbeeld naast het MEDIA Programma niet een parallel programma moet komen voor andere sectoren uit de creatieve industrie. Bijvoorbeeld voor de muzieksector die volstrekt vergelijkbare problemen heeft bij de afzet van haar producten op de Europese interne markt.

‘Concurrentie op de interne markt mag niet leiden tot een te grote concentratie van macht in enkele bedrijven.’

In de Europese Culturele Agenda worden slechts enkele voorstellen gedaan voor het optimaal benutten van de creatieve industrie: bevordering van creativiteit in het onderwijs, ondersteuning van de creatieve

Eerlijke mededinging en behoud van culturele diversiteit

Concurrentie op de interne markt mag niet leiden tot een te grote concentratie van macht in enkele bedrijven. Onder andere in het MEDIA Programma wordt die notie erkend. Bij grensoverschrijdend beheer van auteursrechten speelt een vergelijkbare problematiek. Het is wenselijk dat hierover een evenwichtige richtlijn wordt opgesteld waarin grensoverschrijdend beheer wordt vergemakkelijkt. Dit zonder dat dat een concentratie van macht in enkele grote inningsorganisaties voor auteursrecht tot gevolg heeft en onder andere tot minder inkomsten leidt voor componisten en uitgeverijen uit kleine en middelgrote lidstaten.

Rechtstreekse vertegenwoordiging van Nederland in de Commissie Cultuur

Nederland is de afgelopen vijf jaar (met slechts twee vervangende leden) onzichtbaar geweest in de Commissie Cultuur van het Europees Parlement. Daardoor ontbrak een direct aanspreekpunt voor de Nederlandse culturele sector. Het zou goed zijn als tenminste één Nederlands lid van het Europees Parlement in deze commissie zitting neemt.

**Het zou goed
zijn als
tenminste één
Nederlands lid
van het Euro-
pees Parlement
in deze com-
missie zitting
neemt.**

Mei 2009

• Europa, reactie •

'VRAAG NIET OM GELD, MAAR OM TRANSPARANTIE'

Judith Merkies staat op de vierde plaats van de kandidatenlijst van de PvdA voor het Europees Parlement en heeft vanuit haar achtergrond in de cultuursector zeker belangstelling voor het cultuurbeleid in de Europese Unie. Kunsten '92 vroeg haar wat de plannen van de PvdA zijn op dit terrein en wat zij vindt van de Agenda van Kunsten '92.

'In welke hoedanigheid ook zal ik mij als lid van het Europees Parlement graag voor cultuur blijven inzetten. Cultuur is voor mij de essentie van onze identiteit.

Cultuurbeleid is een nationale kwestie. Dat blijft zo. Men is bang dat cultuur voortaan door Europa wordt bepaald. Dat is jammer, want nationaal en Europees beleid kunnen goed naast elkaar staan en elkaar aanvullen. Er is in Europa een behoefte om elkaar beter te leren kennen, om te weten met wie we samen leven, samenwerken en samen zaken doen. Door uitwisselingen op cultureel gebied bevorderen we beter samenleven en beter samenwerken in Europa. Daarom zou het cultuurbeleid van de Europese Unie zichtbaar moeten zijn en transparant: wat wil de EU bereiken met het beleid en hoe meten we de effectiviteit? Het is ook van belang om cultuur onder de aandacht te brengen bij brede lagen van de bevolking. Popmuziek is een goed voorbeeld. Elke land heeft een eigen scene, maar er is nog te weinig uitwisseling. Er zijn technische belemmeringen, maar het is vooral een kwestie van 'onbekend maakt onbemind'. De EU zou daarin kunnen helpen. Er is veel talent in Europa en het is de moeite waard om dit te laten zien.

De verbroekeling van budgetten over verschillende cultuurbegrotingen maakt het beleid niet transparanter en duidelijker. Dat zou beter kunnen. Zo is er in de regionale structuurfondsen maar liefst vijf miljard euro geoormd voor culturele doeleinden.

Weet de culturele sector dat? De doelen die voor die budgetten zijn gesteld moeten duidelijker en de verschillende budgetten kunnen elkaar beter aanvullen. Op die manier kan hetzelfde budget door een efficiëntere inzet meer bereiken.

**'Het is van
belang om de
rol van cultuur
als aanjager
van de
economie
onder ogen te
brengen.'**

Van belang is verder om de rol van cultuur als aanjager van de economie onder ogen te brengen. Cultuur is de drijvende kracht achter creativiteit. Daar is in 2006 een stevig rapport over verschenen (*The Economy of Culture in Europe*) waar helaas nog maar weinig mee gedaan is. Het is terecht dat Kunsten '92 er nog eens uit citeert.

Prominent vooraan in de Agenda van Kunsten '92 staat het opheffen van belemmeringen op het gebied van mobiliteit. Op zich vallen de meeste onderwerpen niet onder cultuur, maar onder andere directoraten, minister-raden of commissies van het parlement. Dat neemt niet weg dat je vanuit cultuur best een beetje kan duwen. Kunsten '92 moet de expertgroepen bij de Commissie wel blijven voeden met speerpunten, doelstellingen en verwachtingen. De ministers van cultuur van de lidstaten kunnen de knelpunten in hun eigen regering en in de Raad aan de orde

stellen. Het Europees Parlement komt bovendien op voor groepen burgers die gehoor willen vinden en heeft ook een controlerende taak op het beleid. Het kan ook om meer transparantie vragen, of verzoeken om agendering van problematiek bij de Raad. Ook is het belangrijk de belemmeringen breder te zien dan cultuur alleen en als Commissie Cultuur samen te werken met andere commissies. Maar voor onderwerpen waar de lidstaten als enige bevoegd zijn, bijvoorbeeld directe belastingen, kan dat niet. Deze kunnen alleen door de nationale lidstaten samen worden opgelost.

Verhoging van het cultuurbudget van de Unie is op dit moment niet aan de orde. We moeten eerst maar eens overzien wat er voor cultuurbeleid is gereserveerd. Vervolgens moeten we duidelijke en meetbare doelen stellen en daarop een transparant beleid voeren.

Er wordt te snel geklaagd over bureaucratie. De sector zelf moet de aanvragen gewoon professioneel aanpakken.'

‘De sector zelf moet de aanvragen gewoon professioneel aanpakken.’

Zet als veld en als Kunsten '92 dus liever in op een duidelijk, meetbaar en efficiënt beleid dan op meer geld. Meer geld is niet altijd beter: het moet allereerst doelgericht zijn. Datzelfde geldt voor het MEDIA Programma. Ik heb als programmamanager MEDIA bij de Commissie niet de indruk dat het budget te laag is, ook niet met alle nieuwe lidstaten erbij. Dat neemt niet weg dat Nederland beter van het programma gebruik kan maken.

Judith Merkies is op dit moment werkzaam als programmanager van het MEDIA Programma bij de Europese Commissie. Daarvoor was zij onder andere executive manager van het European Music Office en directeur van de Federatie Filmbelangen.

• Europa, column •

'EIGEN BETUTTELING

EERST!'

Er is zowel meer als minder Europa nodig, betoogde Marc Verstappen op 20 maart tijdens het door SICA, Kunsten '92 en de Boekmanstichting georganiseerde debat Cultuur en Media - hoe pluriform mogen we zijn? Voor Kunsten '92 doet Verstappen die gesproken column op papier nog eens dunnetjes over.

Het Europese cultuurbeleid zit vol paradoxen. Zelf ben ik ooit begonnen in het jeugd-theater. Had je tot 1993 nog één ordner nodig voor de administratie van een tournee in het buitenland, tegenwoordig zijn dat er vele. Tot zover de gevolgen van de Europese integratie voor de mobiliteit van kunstenaars. En wat is het nut van de 'Europese Culturele Hoofdstad'? Het is vooral een aanleiding voor steden om zich te profileren. Ik heb begrepen dat er in Nederland vele steden in de race zijn voor de volgende culturele hoofdstad. Maar de winst is ten minste dat lokale bestuurders en culturele instellingen over internationaal cultuurbeleid gaan nadenken. Zeker in het domein van de podiumkunsten waar het rendementsdenken leidde tot een verstikkend provincialisme.

Wat mij steeds meer opvalt, is dat gesubsidieerde culturele instellingen in Nederland en Vlaanderen, maar ook daarbuiten, meestal nog georganiseerd zijn zoals in de jaren '80. Terwijl ik steeds meer merk dat de doelgroep van Villanella - vijftien tot dertigjarigen - tegenwoordig anders omgaat met kunst, entertainment, media en vooral nieuwe media. Voor hen zijn de scheidslijnen tussen die domeinen erg fluïde - of zoals je wilt 'één pot nat'.

Mijn eigen werk is geëvolueerd van jeugd-theater naar samenwerkingsprojecten tussen theater en andere kunstvormen, naar nieuwe media en games en verder. Voor *social networking* heb ik laatst iemand in dienst genomen.

**Wat mij steeds
meer opvalt,
is dat ge-
subsidieerde
culturele in-
stellingen in
Nederland en
Vlaanderen,
maar ook daar-
buiten, meestal
nog georgani-
seerd zijn zoals
in de jaren '80.**

De volgende slag die we gaan maken is die van multimediabedrijf naar 'onderzoekscentrum' voor jonge mensen met creatief talent. Een plek waar kunst, media en creatieve economie samenkomen. Een vorm die goedgekeurd werd binnen de strenge Europese mededingingsregels.

Democratisch Deficit

Ook de verhouding van Nederland en België tot Europa heeft paradoxale kanten.

In hoe de Unie georganiseerd is, zit een democratisch deficit. In Nederland wordt dat gezien als een groot probleem. In België met zijn ingewikkelde staatsstructuur wordt eerder geaccepteerd dat je mee geregeerd wordt door 26 andere landen. Oorzaak (en tegelijk ook gevolg – ja, ja die paradoxen) daarvan is dat de Belg een afstandelijke relatie met de staat heeft. De staat is de natuurlijke vijand.

Toch is Guy Verhofstadt op dit moment al volop aan het campagne voeren voor de Europese verkiezingen met een bijna idealistisch en bevlogen discours. Gebeurt dat ook in Nederland? De lijsten voor de Europese verkiezingen worden getrokken door echte zwaargewichten, hoe zit dat in Nederland?

De hele discussie in Nederland over Europa is raar. De Nederlandse identiteit zou in gevaar zijn. Maar een identiteit, die kies je toch zelf – dixit diezelfde Verhofstadt. Zou hij daar op dit moment in Nederland mee weggkomen?

Ook hoor ik vaak in Nederland dat Europa 'betuttelend' zou zijn. Welk land staat er nou bekend om zijn betutteling en zijn traditie van regenten? Zou het hier een typisch geval betreffen van 'Eigen betutteling eerst!'?

De Belg heeft een afstandelijke relatie met de staat. De staat is de natuurlijke vijand.

In België wordt zachtjes het nationale bestuur afgeschaft, ten gunste van de regio en Europa. Ook in Nederland zie je volgens het laatste Boekmancahier een vergelijkbare beweging richting de provincies en de steden. Het cultuurbeleid van minister Anciaux heeft

in Vlaanderen geleid tot een nieuwe dynamiek in steden en dorpen. Iedere gemeente – groot en klein – krijgt één euro per inwoner, onder de voorwaarde dat een integraal cultuurbeleid wordt gevoerd. Daarmee bereik je dat verkokerde culturele instellingen met elkaar gaan samenwerken. Kunst, cultuur, media, erfgoed, toerisme en samenlevingsopbouw schuiven in elkaar. Het zou goed zijn dit model een Europese dimensie te geven.

De meeste jongeren hebben nog nooit voor een CD of DVD betaald. Dat is voor sukkels zoals ikzelf van boven de veertig.

Solidariteit

Dan wil ik toch nog iets opmerken over de marktregulering die gevraagd wordt aan Europa op het vlak van media en cultuur. Als je kijkt naar jongeren, dan is de kans groot dat zij nooit voor een CD of DVD hebben betaald. Dat is voor sukkels zoals ikzelf van boven de veertig. De muziekindustrie heeft het daar ook naar gemaakt, vind ik, door bij de overgang naar de CD grove winsten op de heruitgave van LP's te maken. Bij iTunes proberen ze dat nog steeds. Waarom kan er 'in

het kader van Europa' niet actiever worden samengewerkt om nieuwe verdienmodellen te zoeken voor scheppend kunstenaars en onafhankelijke nieuwsgaarders. Moet alles in de mal van de marktlogica geperst worden, een mal die op veel vlakken niet deugt?

Evenzo zie je de evolutie op het vlak van informatie: in de toekomst zal het er steeds meer op neer komen dat voor de distributie van informatie niet meer betaald wordt, straks bijvoorbeeld ook voor literatuur. Deal with it! Producenten moeten op zoek naar nieuwe verdienmodellen en als overheden, inclusief Europa, cultuur en onafhankelijke informatieverstrekking willen steunen, dan moeten ze dat doen aan de bron, niet bij de distributie.

Als laatste punt: waar is de solidariteit met de nieuwe lidstaten in de campagne? Waar zijn de idealen? Als Europa de culturele dialoog tussen burgers in de Unie serieus neemt, dan moet het ervoor zorgen dat de minst koopkrachtige kunstenaars en burgers ook mee kunnen doen. De belemmeringen voor participatie zijn op dit moment te groot.

Kortom, ik pleit voor zowel 'meer' als 'minder' Europa. Minder bescherming van de belangen van grote distributiebedrijven, meer aandacht voor integraal cultuurbeleid, de ontwikkeling van nieuwe inhoud, en voor extra steun voor culturele uitwisseling voor kunstenaars en burgers uit de nieuwe lidstaten.

Waar is de solidariteit met de nieuwe lid- staten in de campagne? Waar zijn de idealen?

Reageren? info@kunsten92.nl

Marc Verstappen is directeur van Villanella, kunsthuis voor kinderen en jongeren in Antwerpen. Daarnaast is hij onder andere artistiek directeur van de Samenwerkende Leidsepleintheaters.

• Nederlands Cultuurbeleid, reconstructie •

HOE LANGZAAM EEN ACCENT VERSCHOOF

In Europa gaat het misschien wat traag, in Nederland werd in een paar jaar een nieuw cultuurstelsel uit de grond gestampt. Dat nieuwe stelsel lijkt een uitwerking van de plannen die staatssecretaris Medy van der Laan in 2006 opwerpte in haar nota *Verschil Maken*. Wettelijk gezien klopt dat ook, maar een kleine reconstructie maakt duidelijk dat Plasterk de wet toch net iets anders opvat.

'Wat de Kamer vandaag doet, is vrij ongekend in een democratie: er worden bevoegdheden weggegeven. De Kamer had de bevoegdheid om per instelling te besluiten welke subsidie zij wel of niet wilde geven, zij had al eerder aangegeven dat niet meer te wensen, en dat wordt vandaag bekrachtigd.' Met deze woorden joeg cultuurminister Plasterk op 19 april 2007 het wetsvoorstel voor de nieuwe subsidiesystematiek door de Tweede Kamer. Hij suggereerde dat daarmee tegemoet gekomen werd aan de wensen van de sector en de politiek en dat hij uitvoerde wat staatssecretaris Medy van der Laan ooit was begonnen. Toch liggen de zaken net een beetje anders. Er heeft tussen de plannen die Van der Laan in september 2005 met *Verschil Maken* op tafel legde en de nu feitelijke uitvoering van een nieuwe systematiek een kleine maar onmiskenbare accentverschuiving plaats gevonden, waarvan de vraag is of de sector daar wel zo blij mee moet zijn. Terug naar 2005. Met haar nota *Verschil Maken: herijking Cultuurnotasytematiek* geeft staatssecretaris Van der Laan gehoor aan de vele klachten uit zowel de kunstensector als de politiek over de subsidiesystematiek. De grootste problemen in de systematiek, schrijft Van der Laan in haar nota, worden deels veroorzaakt doordat de politiek geen greep meer heeft op het systeem. Politici willen, wijzend op Thorbecke, geen oordeel

vellen over de artistieke kwaliteit van instellingen, maar staan wel te dringen met lijstjes van bedreigde instellingen als er subsidies moeten worden verdeeld. Voor Van der Laan betekent het Thorbecke-adagium niet dat je je als overheid volledig afzijdig houdt van cultuur. Sterker nog, volgens haar moet cultuur wel degelijk een belangrijke plek op de politieke agenda krijgen. Maar dan moet het niet gaan over individuele instellingen, maar over beleid. Ze schrijft: 'Het is goed dat de overheid in zaken van cultuur terughoudendheid betracht, maar het moet niet leiden tot politieke onthouding. De overheid moet artistiek-inhoudelijk gesproken wel neutraal zijn, maar niet afzijdig.' Daarom pleit ze ervoor dat de overheid 'ruimte geeft waar mogelijk en betrokken is waar nodig.' Dat is ook precies de reden waarom Van der Laan in *Verschil Maken* pleit tegen een Arts Council model. Het gevaar van dat model is, schrijft ze, 'dat het tot zo'n afstand van de politiek leidt dat het cultuurbeleid juist verder zou marginaliseren. Er is nog een bezwaar. Juist omdat de andere overheden zo'n grote rol spelen in het cultuurbeleid, moeten zij als direct belanghebbenden in de gelegenheid zijn invloed uit te oefenen op de besluitvorming over culturele voorzieningen die voor de lokale en regionale infrastructuur van wezenlijk belang zijn. Dat is niet goed mogelijk als de beslissingen uitsluitend aan onafhankelijke derden zijn overgedragen.'

Arts Council

Tijdens het debat dat in oktober 2005 naar aanleiding van *Verschil Maken* wordt gehouden, wordt de PvdA er door verschillende partijen op aangesproken dat zij toch eerder naar een Arts Council model zou neigen. Die indruk wordt vooral ook gewekt door een publicatie over kunst die woordvoerder John Leerdam iets eerder heeft uitgebracht. Leerdam bevestigt noch ontkent zijn voorkeur voor het model, maar laat wel doorschemeren dat die houding vooral een kwestie is van de kat uit de boom kijken. Om vervolgens met Annette Nijs van de VVD een motie in te dienen waarin de staatssecretaris wordt verzocht de voor- en nadelen van de een Arts Council te onderzoeken. Van der Laan geeft in het debat wederom aan wat haar bezwaren zijn tegen het model. Wel pleit ze voor het uittrekken van de subsidiecarroussel en de

Cultuurnota. Omdat regeerperiodes en Cultuurnotaperiodes niet synchroon lopen, komt het nu voor dat een bewindspersoon soms pas halverwege zijn regeerperiode beleid kan voeren. Loskoppeling van Cultuurnota- en subsidieperiodes geeft hem of haar de mogelijkheid om een sterker, doordacht eigen beleid te voeren. Bovendien rijdt de nota de systematiek dan niet in de wielen, door aanvragen te zeer te beïnvloeden (omdat bijvoorbeeld iedereen plannen gaat schrijven die geënt zijn op allochtonen en jongeren, zoals onder Van der Ploeg).

*Het is juist de
Rijksoverheid die de
samenhang der
dingen kan zien. Daar-
om is een integrale
beoordeling van het
kunstenveld juist
belangrijk en de
overheid moet daar
verantwoordelijkheid
voor nemen.*

gen weer wordt vergeten. Ze heeft daarin een voorspellende blik.

De Kamer lijkt enthousiast over *Verschil Maken* en Van der Laan werkt haar plannen uit in een uitgebreide brief aan de Kamer die *Verschil Maken II* is gaan heten. In reactie op het debat herhaalt Van der Laan eerdere stellingen. Ze wil, schrijft ze 'cultuurbeleid weer tot inzet maken van debat met de sector en de Kamer. Het is immers niet alleen de taak van de overheid voorwaarden te scheppen voor een kwalitatief hoogwaardig cultuuraanbod, maar er ook voor te zorgen dat de betekenis ervan voor de samenleving zo goed mogelijk zichtbaar wordt gemaakt. Die toegevoegde waarde en de vertaling ervan in beleid is bij uitstek het domein van het politieke debat. Om dat doel te bereiken is een herijking nodig van de politieke betrokkenheid bij de verdeling van subsidies, onder het motto: op afstand waar mogelijk, betrokken waar nodig.' Op vooral vragen van het CDA geeft Van der Laan aan dat in het geval van de nieuwe Fondsen de overheid inderdaad meer op afstand wordt geplaatst. Er moet, vindt ze daarom, nagedacht worden over de evaluatie van de Fondsen. Ze wijst er wel op dat de bewindspersoon programmatische opdrachten zou kunnen geven aan de Fondsen. In een reactie op *Verschil Maken* sluit de Raad voor Cultuur zich bij Van der Laans bezwaren tegen een Arts Council aan. Het is juist de Rijksoverheid die de samenhang der dingen kan zien. Daarom is een integrale beoordeling van het kunstenveld juist belangrijk en de overheid moet daar verantwoordelijkheid voor nemen. De Raad geeft bovendien ook aan dat het inhoudelijk debat over kunst belangrijk blijft, ook bij een veranderend stelsel.

Vrijblijvendheid

Als eenmaal het wetsvoorstel op papier verschijnt, blijken de wijzigingen toch stevigere gevolgen te kunnen hebben dan Van der Laan voorstelt in *Verschil Maken I & II*. De Raad heeft er dan ook nog wel het een en ander op aan te merken. Zo ziet het wetsvoorstel af van de vierjaarlijkse ministeriële Cultuurnota, maar is er niet geregeld hoe de bewindspersoon dan een samenhangende richting gaat geven aan het beleid. De Raad vreest daarom voor vrijblijvendheid in het beleid. Hij schrijft dan ook: 'De om-

21 Los van de plannen van de staatssecretaris wijst Femke Halsema (GroenLinks) tijdens het debat ook nog even op het feit dat de motie die breed is aangenomen en waarin wordt gepleit voor 1% van de Rijksgelden voor cultuur door fracties in formatiebesprekin-

slag die u nu voorstelt, lijkt de Raad nogal abrupt, temeer omdat de over uw nota *Vershil Maken* gevoerde maatschappelijke en politieke discussie hiertoe geen aanleiding heeft gegeven. Daarnaast is de Raad niet overtuigd van de inhoudelijke noodzaak van die verandering. Het is voor hem de vraag of de nu voorgestelde vrijblijvendheid wel in afdoende mate zal voorzien in de behoefte tot geregelde herijking en bijstelling van het cultuurbeleid.' Het is inderdaad merkwaardig dat de staatssecretaris die zegt terug te willen naar een inhoudelijk debat, juist datgene uit de wetgeving schrapt waarover in de Kamer inhoudelijk gediscussieerd kan worden: de Cultuurnota. De Raad stelt dan ook voor de Cultuurnota in de wet te behouden. Bovendien maakt Raad zich enigszins zorgen over zijn eigen positie die in het wetsvoorstel nogal marginaal dreigt te worden. De rijksmusea worden immers gevisiteerd, de instellingen in de basisinfrastructuur vallen onder verantwoordelijkheid van de bewindspersoon en de overige instellingen worden beoordeeld door de Fondsen. Ook Kunsten '92 wijst in een ingezonden brief naar de Tweede Kamer op de gevaren in het voorliggende wetsvoorstel.

Ondertussen is de D66-fractie uit de regering gestapt. CDA-minister Van der Hoeven moet dus in het wetgevingsoverleg van 16 oktober 2006 optreden in plaats van Van der Laan. De precieze uitwerking van de nieuwe systematiek wordt door haar verschoven naar een nieuw kabinet. GroenLinks, SP, PvdA en Van der Ham dienen nog wel een motie in die nogmaals wijst op de 1% Rijksgelden. Niet als opdracht aan de minister, zeggen ze erbij, maar als Kameruitspraak die kan worden meegenomen bij de formatiebesprekingen. Zoals Femke Halsema al voorspelde, worden die voornemens bij die besprekingen al gauw weer vergeten. Zowel het CDA (ook eerder voorstander) als PvdA (nota bene mede-indiener van de laatste motie) laten de 1% varen en komen in de kabinetsvoornemens zelfs met een profijtbeginsel op de proppen, dat op veel weerstand stuit en wordt omgebogen naar meer eisen van de overheid op het gebied van eigen verdienvermogen.

Als Plasterk in april 2007 in de Kamer verschijnt om het wetsvoorstel voor de nieuwe systematiek goed te laten keuren, zit er dus een half jaar en een kabinets- en Kamerwissel tussen dit debat en het vorige. Kamerleden zijn nieuw, zitten te slapen, zijn nu ineens

regeringspartij of zijn het vorige debat alweer vergeten als Plasterk spreekt over het weggeven van verantwoordelijkheid. Sterker nog, hij voegt daar aan toe dat het nieuwe systeem wel degelijk geënt is op het Arts Council model, maar er volgt geen interruptie of reactie. Niemand merkt op dat het toch uiteindelijk ging om hernieuwd debat, om betrokkenheid waar nodig. En juist niet om het volledig weggeven van verantwoordelijkheden, maar alleen om afstand nemen waar mogelijk. Gezien de wettekst heeft Plasterk echter geen ongelijk, maar de Kamer grijpt maar mondjesmaat in.

*Niemand merkt op dat
het toch uiteindelijk
ging om hernieuwd
debat, om betrok-
kenheid waar nodig.
En juist niet om het
volledig weggeven van
verantwoordelijkheden.*

Het waarom van het kunstbeleid en daarmee de maatschap- pelijke verant- woording voor overheids- subsidies, wat voor Van der Laan een belangrijk onderwerp was, is geen inzet meer voor debat.

Opzij schuiven

Het tekent de nieuwe cultuurpolitiek van Plasterk. Waar Medy van der Laan pleitte voor juist meer aandacht voor cultuur in de politieke agenda, lijkt Plasterk juist blij dat hij verantwoordelijkheden aan de Fondsen kan weggeven. Hij moet door de Kamer gedwongen worden om met een eigen nota te komen, wat hij in eerste instantie niet van plan is, en wat eerst volgens de voorliggende wet ook niet hoefde.

Ook Plasterks verhouding met de Raad is een totaal andere. Van der Laan zag de Raad in haar nota's de Raad als belangrijke adviseur, al is zijn rol door haar wetgeving wel ingeperkt. Plasterk lijkt de Raad soms eerder te zien als een sta-in-de-weg, zoals pijnlijk blijkt als de Raad zijn *Basisinfrastructuur 1.0* presenteert en van de minister zijn huiswerk over moet doen, omdat ze niet binnen het budget gebleven is. Het door de Raad zelf al eerder opgemerkte gevaar dat zij buitenspel dreigt te worden gezet in het nieuwe stelsel komt Plasterk dan ook niet slecht uit. De Kamer neemt het echter op voor de Raad door onder andere een motie aan te nemen waarin de Raad invloed krijgt bij de samenstelling van de visitatiecommissies. Maar wat verder de taken van de Raad zijn in het nieuwe stelsel, is nogal onduidelijk. Hoewel de Raad ongetwijfeld zal blijven adviseren, zijn die adviezen, anders dan voorheen, grotendeels zonder financiële consequenties en daardoor ook enigszins vrijblijvend. Zeker nu Plasterk heeft laten zien hoe makkelijk hij de Raad opzij kan schuiven als de adviezen hem niet zinnen.

De accentverschuiving tussen Van der Laan en Plasterk is niet onbelangrijk. Zowel sector als politiek wilde niet per se dat de overheid op afstand werd geplaatst en dat was ook nooit het uitgangspunt van het nieuwe stelsel. Maar hoewel Van der Laan in haar nota's pleitte voor debat, wreekt zich nu haar eigen wetgeving. Nu Plasterk met behulp van Van der Laans wetgeving de overheid wel degelijk op afstand heeft geplaatst, is de sector in de vreemde positie gekomen dat de instellingen in de basisinfrastructuur zich wel naar de overheid moeten verantwoorden, maar de overheid nooit naar de sector.

Dat vooral de Kamer op afstand is geplaatst, maar daarbij ook te weinig haar controle-rende taak opneemt, heeft nog meer nadelen.

Zo geeft het de minister meer ruimte om vooral op eigen houtje van alles te besluiten. De manier waarop de Raad op handige wijze buitenspel werd geplaatst is daar een symptoom van, maar ook de provincies en gemeentes worden door de minister op afstand gehouden. Waar Van der Laan overleg met de andere overheden als noodzakelijkheid zag om haar nieuwe stelsel te laten slagen, is er bij Plasterk sprake van een verslechterde relatie met de andere overheden.

Het waarom van het kunstbeleid en daarmee de maatschappelijke verantwoording voor overheidssubsidies, wat voor Van der Laan een belangrijk onderwerp was, is geen inzet meer voor debat. Op een moment dat in de samenleving de noodzaak of de legitimiteit van kunstsubsidies onder druk staat, is de huidige situatie gevaarlijk, juist omdat de minister afstand heeft genomen van welk fundamenteel debat over de waarde van kunst ook, hetgeen Van der Laan terecht miste in het politieke debat en met een nieuw stelsel hoopte terug te krijgen. Als de minister de kunst niet verdedigt, de Kamer op afstand is geplaatst en de Raad buitenspel gezet, wie weet dan nog de waarde van kunst in het populistische politieke en publieke domein te verdedigen? Het lijkt voor de sector niet onverstandig voor de volgende verkiezingen daar een passend antwoord op te formuleren. Van de overheid zal het antwoord in ieder geval niet komen.

AMSTERDAM EN KUNSTEN '92 EVALUEREN DE CULTUUR- SYSTEMATIEK

In Amsterdam vond onlangs het eerste debat plaats over de daar toegepaste cultuursystematiek en de gevolgen voor de sector: moeten we toe naar het landelijke systeem? Nee, leek het antwoord. Hoewel werd voorgesteld beter gebruik te maken van de mogelijkheden die het landelijk systeem biedt, zoals visitatie voor bepaalde instellingen. Ook werd gepleit voor een goed inhoudelijk debat vooraf over wat de stad en de instellingen willen. Amsterdam wil haast maken, zodat veranderingen tijdig kunnen worden doorgevoerd.

Bij het Ministerie van OCW is echter nog geen beweging waargenomen om het neergedwarrelde stof opzij te schuiven en het nieuwe landschap te bezien.

Kunsten '92 is wel aan de slag gegaan. Een commissie onder leiding van Bart Drenth (voorzitter Dansgroep Amsterdam en managing director van Berenschot) legt inmiddels de laatste hand aan haar eerste bevindingen en aanbevelingen. Een tipje van de sluier: het gehanteerde systeem van functies en taken valt niet uit te leggen. Dat maakt het debat er over erg lastig. De relatie tussen Rijk en overheden is ernstig verstoord en toe aan herziening. En de behoefte aan integrale afweging blijft.

Robbert van Heuven is cultuurjournalist en eindredacteur van Kunsten '92 Magazine

• Nedelands Cultuurbeleid, column •

NIET TROTS OP DE REGIO

De beleidsmakers hebben in het nieuwe stelsel dan wel allemaal mooie regio's bedacht, maar in de theaterwereld wil iedereen toch gewoon het liefste naar Amsterdam. De regio blijft bekaaid achter, betoogt recensent Wijbrand Schaap.

Wie in de regio woont of werkt is sinds het nieuwe gebeuren rond de basisinfrastructuur definitief aan de honden overgeleverd. Structuur is het toverwoord, of er nu basisinfra- voor staat of niet. Beleidsmakers kunnen immers niet anders dan een structuur bedenken. Inhoud is iets waar ze of niets van weten of niets over mogen zeggen en dat wordt dus overgelaten aan de markt.

Er is maar één drijvende structuur in de podiumkunsten-'markt': het Tjechov-principe ('Naar Amsterdam! Naar Amsterdam! Naar Amsterdam!'). Het is niet mijn idee, maar zo leeft het wel: wie na het voltooien van een theateropleiding in Maastricht blijft wonen is niet goed genoeg of niet goed wijs. Bovendien gebruikt de vastgoedmaffia die daar overheid heet het nieuwe gezelschap voor de zoveelste keer als motor voor de opzet van een kansloos stadsvernieuwingproject. Wie naar Tilburg wil verhuizen zal ontdekken dat Het Zuidelijk Toneel inmiddels is verhuisd naar Etten-Leur, omdat de gemeente daar een ton meer bood. In Arnhem gaan ze over een paar jaar vast weer 'artistiek over nul' dus daar koop je geen huis. Utrecht doet leuke dingen met gemeenschapskunst en cultuurvervlakker Albert Verlinde om te verhullen dat het maar dertig kilometer van Amsterdam ligt. Alleen Groningen... Groningen blijft doen wat het altijd al deed: kwaliteit importeren. Uit de Randstad, of uit Duitsland.

Remember Ernst Happel. Zonder die Oostenrijker waren we op voetbalgebied niet geweest wat we nu zijn: de wereldwijde leverancier van winnende coaches en goalgetters. In het theater ligt die tijd een beetje achter ons.

Simons is weg, Van Hove is er bijna nooit en Alize Zandwijk vertrekt op termijn naar Duitsland of België, waar we ook Theu Boermans, de Van Marwijk van het theater, vinden als hij over zijn structuurklap heen is.

In de regio hebben we een structuurtje van 'functies' gebouwd, maar inhoudelijk is daar niemand voor opgeleid of opgewarmd. Het publiek in de regio mag nu proefdier zijn in het verlengde leer-werktraject van aanstormende regisseurs of van makers die naar Amsterdam willen.

Waarom hebben we geen artistiek leiders uit België, Engeland, Duitsland, Oostenrijk, of desnoods Frankrijk laten komen, toen het met het grotezaaltalent hier ter plekke even wat minder bleek te gaan? Waarom is het met de kunsten opeens 'eigen volk eerst'? Als we een specifieke kwaliteit zelf even niet in huis hebben, moeten we die toch importeren? Dan komt Amsterdam wel naar de regio. Om er iets te leren.

*Waarom hebben we
geen artistiek leiders
uit België, Engeland,
Duitsland, Oostenrijk,
of desnoods Frankrijk
laten komen, toen het
met het grotezaal-
talent hier ter plekke
even wat minder bleek
te gaan?*

Reageren? info@kunsten92.nl

Wijbrand Schaap is (theater)journalist en criticus en een van de initiatiefnemers van het nieuwe Cultureel Persbureau

• CultuurCollege, interview •

"IK BEN EEN CULTURELE VRAAGBAAK AAN HET WORDEN"

Deelnemer Ed Anker van het CultuurCollege

Ruim twee jaar Kamerlid is hij nu: Ed Anker van de Christenunie. Voor zijn fractie is hij onder andere de woordvoerder Cultuur. Dat is een mooi onderwerp, maar hij moest er als Kamerlid wel even in komen.

'Toen ik Marianne Versteegh en Ad 's-Gravesande van Kunsten '92 voor het eerst sprak, gaf ik meteen aan dat ik het overzicht over het hele cultuurveld wel miste. Het veld is zo breed.'

Voor hem bleek het CultuurCollege, waarvoor Versteegh en 's-Gravesande hem vervolgens uitnodigden, een uitkomst. Zeker omdat hij oprecht vindt dat je je als politicus goed dient te verdiepen in je portefeuilles. 'Ik heb door het College meer zich gekregen op wat er allemaal gebeurt en wat daar bij komt kijken. Ik heb kennism gemaakt met allerlei kunstvormen, waar je normaal niet zo snel kennis mee maakt. Je weet gewoon niet alles van kamermuziek op het moment dat je Cultuurwoordvoerder in de Tweede Kamer wordt.' Ook maakte Anker kennis met ballet. 'Iets waar ik me nog nooit mee bezig had gehouden, al zag ik het wel eens in de holst van de nacht op Nederland 3 voorbijkomen.'

Maar na een introductie bij het Nationale Ballet begon de kunstvorm al een stuk meer voor hem te leven. En na een aanvullend bezoek aan een choreografie van Hans van Manen, was hij verkocht. 'Ik vond het briljant. Ik zat echt met een brok in mijn keel te kijken. Ik heb er zelfs nog een stukje over geschreven in het blaadje van de ChristenUnie. Daarin zette ik het een beetje komisch aan: eerst was ballet voor mij iets met maillots en tutu's. En een dag later zat ik ontroerd in een zaal. Dat had ik nooit verwacht.'

Het was voor hem een van de mooiste kunstervaringen van het jaar.

Het geeft voor hem aan dat er met iets meer kennis over de materie werelden voor je open kunnen gaan. Je moet alleen willen leren en je willen openstellen. Zo heeft Anker zich stellig voorgenomen zich in te gaan lezen in de modern-klassieke muziek. Dat neemt echter niet weg dat er voorstellingen of kunstuitingen zijn die zo experimenteel zijn dat er meer mensen op het podium staan dan er in de zaal zitten. Hoe je daar als politicus mee om gaat, is ook een vraag waar Anker door het CultuurCollege meer over is gaan nadenken. 'Enerzijds denk ik dan: misschien is het wel een belangwekkend experiment voor de ontwikkeling van deze kunstvorm. Maar aan de andere kant: moet ik dit eigenlijk nog wel subsidiëren? Iemand die dobbelstenen beplakt met tonen en zo een muziekstuk maakt, is misschien wat ver gezocht. Wat schiet je daar mee op? Dat is een boeiende en lastige discussie. Daar ben ik nog niet uit. Want ik kreeg aan de andere kant door het CultuurCollege meer zicht op de redenen waarom kunstenaars iets dergelijks doen.'

'Ballet was voor mij iets met maillots en tutu's. En een dag later zat ik ontroerd in een zaal. Dat had ik nooit verwacht.'

Fileprobleem

Het CultuurCollege opende Anker ook de ogen voor de meer praktische problemen binnen de kunst. 'Zo begreep ik ineens dat het fileprobleem ook een probleem is voor theatermakers. Die moeten reizen, omdat wij die verplichting hebben bedacht. Of dat een dansgezelschap een goede repetitieruimte moet hebben. Maar dat zie je niet als die mensen 's avonds in het theater staan te dansen.'

Wat Anker en zijn jonge collegabestuurders wel opviel tijdens de Collegebezoeken, was dat kunstenaars nogal eens de neiging hebben klagerig te worden. 'Kunstenaars maken zoveel mooie dingen en sommigen kunnen er alleen maar over klagen. Dat is toch zonde?' Want als de groep bestuurders ergens enthousiast over was, dan was het de gedrevenheid waarmee kunstenaars hun werk maken en over hun werk vertellen. Door dat enthousiasme waren de deelnemers van het College al snel bezig mogelijkheden te zoeken, verbindingen te leggen en zich afvroegen wat ze als bestuurders met die gedrevenheid van de kunstenaars konden doen. 'Daarin zijn misschien wel verschillen te zien met andere generaties bestuurders. Ik heb het idee dat mijn generatie veel meer bezig is hoe kunst onderdeel is en ten dienste kan staan van de samenleving. Dat als wij een mooie voorstelling zien, meteen denken: dit moeten zoveel mogelijk mensen zien. En hoe gaan we dat dan doen? Maar die houding zie ik ook bij een nieuwe generatie kunstenaars. Zij doen veel meer op eigen houtje. Dat betekent niet dat ik kunstsubsidies weggegooid geld vindt. Kunst hoort nu eenmaal bij een samenleving. Je moet dan ook oppassen dat je kunst niet als een product gaat zien dat verkocht moet worden.'

Omdat neuzen van de nieuwe generatie bestuurders blijkbaar toch enigszins dezelfde kant opstaan, vond Anker het jammer dat er tijdens het College weinig tijd was om onderling contact te leggen. 'Er zou tijdens het College misschien meer tijd kunnen zijn om elkaar iets beter te leren kennen. En er had meer onderling gediscussieerd mogen worden.', denkt hij. 'Al pik je altijd wel wat van elkaar op.'

Naast een ontluikende liefde voor dans en muziek leverde het CultuurCollege Anker nog een inzicht op. 'Er gebeurt zoveel, vaak op internationaal niveau dat meer aandacht verdient van het publiek.' Dat kinderen via school theaters en musea bezoeken, vindt Anker daarom zeer waardevol. 'Bij mijn generatie was dat niet zo. Wij hebben wat in te halen. Daarom raad ik nu andere mensen aan om vooral veel dingen te gaan zien. Kunst moet gezien worden, zeker ook door beleidsmakers. Ik probeer ook binnen de fractie kunst en cultuur meer op de kaart te zetten. Dat wordt ook wel gewaardeerd, geloof ik. Ik merk dat ik binnen de Tweede Kamerfractie de culturele vraagbaak aan het worden ben.'

Samen met de Faculteit Kunsten van de Universiteit Leiden en met de Boekmansstichting organiseert Kunsten '92 dit seizoen voor de tweede keer het CultuurCollege. Jonge bestuurders die (later) mede het cultuurbeleid zullen bepalen, worden uitgenodigd om een seizoen lang deel te nemen aan een programma waarin colleges over kunst en beleid worden afgewisseld met gezamenlijk bezoek aan concerten, voorstellingen en musea. Zij krijgen daarbij ook de gelegenheid met de betreffende conservatoren, artiesten of kunstenaars in gesprek te gaan en een kijkje te nemen achter de schermen. Memorabel waren vorig seizoen de bezoeken aan het jubileumprogramma van Hans van Manen bij Het Nationale Ballet, de uitvoering van het door Louis Andriessen gecomponeerde afscheidsconcert voor het inmiddels opgeheven Schönbergkwartet, de vertolking van Monteverdi's L'Orfeo door Jeroen Willems bij muziektheatergezelschap de Veenfabriek in Leiden en het bezoek aan het Maritiem Museum. Dit jaar reisde het gezelschap naar het nieuwe Muziekkwartier in Enschede om de speciaal daarvoor gecomponeerde opera Hôtel de Pekin van de Nationale Reisopera bij te wonen, kregen de deelnemers na een gedegen voorbereiding de voorstelling Romeo en Julia van het ROtheater te zien en werd in het kader van wereldmuziek een voorstelling van het Nieuw Ensemble bijgewoond. Op het programma staat nog het Van Gogh Museum. Meer informatie en achtergrond-artikelen kunt u vinden op www.cultuurcollege.nl

*'Kunst moet gezien
worden, zeker ook
door beleidsmakers.'*

• Ledenlijst •

Afrika Museum
 AKI Academie Beeldende Kunst en Vormgeving
 AKVist. Joost
 ALBA Theaterhuis
 All About Us Film Factory
 Amstel Quartet
 Amsterdam Sinfonietta
 Amsterdams Fonds voor de Kunst
 Amsterdams Kamermuziekcentrum De Suite
 Amsterdams Uit Buro
 Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten
 anoukvandijk dc
 ARCAM
 ArchiNed
 Archiprix
 Architectuur Lokaal
 ArtEZ Hogeschool voor de Kunsten
 Arti et Amicitiae
 ASKO | Schönberg
 Associatie van Theaterinitiatieven
 Autoped / Boekie Boekie
 Axes / Jazz Power
 BAK, basis voor actuele kunst
 Babastiki
 't Barre Land
 Berlage Instituut
 Bik Bent Braam
 BIM
 Bimhuis
 Binger Filmlab
 Binoq/Atana Cultuur
 BNO, Beroepsorganisatie Nederlandse Ontwerpers
 Bollwerk
 Bonte Hond
 Buitenkunst
 Bureau Konings Kunst
 C, Omroep voor Kunst en Cultuur
 Calefax Rietkwintet
 Camerata Trajectina
 Cappella Amsterdam
 Cappella Pratensis
 Cello Octet Amsterdam
 Centraal Museum
 Centrale Discotheek Rotterdam
 Centrum Beeldende Kunst Emmen
 Centrum voor Electronische Muziek
 Chabot Museum
 Chassé Theater
 Cinekid
 Cinemien
 Circumundo
 CJP
 Combattimento Consort Amsterdam

Componisten 96
 Conny Janssen Danst
 Conservatorium van Amsterdam
 Conservatorium Maastricht
 Contactorgaan van Nederlandse Orkesten CNO
 COOL kunst en cultuur
 CREA
 Courante
 Crossing Border
 Cultuurnetwerk Nederland
 Dance Works Rotterdam
 Dansateliers
 Dansers Studio
 Dansgroep Amsterdam
 Danstheater AYA
 Danswerkplaats Amsterdam
 De Acteursschool
 De Appel
 De Ateliers
 De Balie
 De Doelen
 De Kazerne
 De Kleine Komedie
 De La Mar Poppentheater
 De Nederlandse Bachvereniging
 De Nederlandse Opera
 De Nieuw Amsterdam
 De Nieuwe Kerk
 De Overslag
 De Rode Hoed
 De Stilte
 De Theatercompagnie
 De Utrechtse Spelen
 De Veenfabriek
 De Vrije Academie
 De Wassen Neus
 Delta Ensemble
 Deventer Schouwburg
 DOD Collectieve Danspromotie
 Don't Hit Mama
 Dood Paard
 DOX
 Dr. Anton Philipszaal
 Drieons
 DSP-Groep
 Dutch Directors Guild
 Ensemble MAE
 Erfgoed Nederland
 Europese Stichting Joris Ivens
 Euro Sonic Noorderslag
 Federatie Filmbelangen
 Felix Meritis
 Filmmuseum
 Filmtheater 't Hoogt
 Firma Rieks Swarte
 Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten
 Fonds voor Beeldende Kunsten Vormgeving en Bouwkunst

Fonds voor Cultuurparticipatie
 Fonds voor de Letteren
 Fontys Hogescholen
 Fotografen Federatie
 Fotografie Noorderlicht
 Gasthuis / Frascati
 Gemeentemusea Arnhem
 Gemeentemuseum Den Haag
 Genootschap van Nederlandse Componisten Geneco
 Golden Palace
 Grachtenfestival
 Graphic Design Museum
 Grand Theatre
 Groninger Museum
 Growing up in Public
 Handtheater
 Het Brabants Orkest
 Het Concertgebouw
 Het Filiaal
 Het Gelders Orkest
 Het Huis van Bourgondië
 Het Internationaal Danstheater
 Het Ketelhuis
 Het Laagland
 Het Lab
 Het Mauritshuis
 Het Muziektheater
 Het Nationale Ballet
 Het Nationale Toneel
 Het Vervolg
 Het Rijksmuseum
 Het Syndicaat
 Het Toneelschap Beumer en Drost
 hetveem theater
 Het Zuidelijk Toneel
 Historisch Museum Rotterdam
 Holland Animation Filmfestival
 Holland Dance Festival
 Holland Festival
 Holland Symfonia
 Hotel Modern
 Huis aan de Amstel / Wederzijds
 Huis / Festival aan de Werf
 Impakt
 Insomnio
 Instant Composers Pool (ICP)
 Internationaal Franz Liszt Pianoconcours
 International Documentary Filmfestival Amsterdam
 International Film Festival Rotterdam
 Introdans
 Intro in situ
 Jan van Eyck Akademie
 Jazz Orchestra of the Concertgebouw
 JeugdOrkest Nederland
 Jeugdtheater Amsterdam / de Krakeling
 Jeugdtheaterhuis Zuid-Holland

Jongerentheater 020
 Joods Historisch Museum
 Keesen & Co
 KIK Productions
 Koninklijk Concertgebouworkest
 Koninklijk Conservatorium
 Koninklijk Theater Carré
 Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten Den Haag
 Koninklijke Nederlandse Toonkunstenaarsvereniging
 Koninklijke Schouwburg Den Haag
 Koninklijke Vereniging van het Boekenvak
 Koninklijke Vereniging voor Nederlandse Muziekgeschiedenis
 Kontrans
 Korzo
 Kröller-Müller Museum
 Kunst en Cultuur Noord-Holland
 Kunstbende
 Kunstconnectie
 Kunstgebouw
 Kunsthal
 Kunstkanaal
 Leine & Roebana
 Leo Smit Stichting
 Likeminds
 Limburgs Symphonieorkest
 Los Bewegingstheaterwerkplaats
 Lucent Danstheater
 LUX Nijmegen
 Luxor Theater
 M-Lab
 Maatschappij tot Bevordering der Toonkunst
 Manifesta
 Maritiem Museum Rotterdam
 Marres
 Materiaalfonds voor Beeldende Kunst en Vormgeving
 MC
 Mediamatic
 Meekers
 Mimetheatergroep Bambie
 Mondriaan Kwartet
 Mondriaan Stichting
 MU
 Mugmetdegoudentand
 Museum Boerhaave
 Museum Boijmans van Beuningen
 Museum Catharijneconvent
 Museum De Paviljoens
 Museum Het Rembrandthuis
 Museum Jan Cunen
 Museum Slot Loevestein
 Museum Waterland
 Music Meeting
 Muziek Centrum Nederland
 Muziekcentrum van de Omroep (MCO)
 Muziekcentrum Frits Philips
 Muziekcentrum Vredenburg

Muziekgebouw aan 't IJ
 Muzieklab Brabant
 Muziekpodium Zeeland
 Muziekschool Amsterdam
 Nationale Reisopera
 Nederlands Architectuur Instituut
 Nederlands Blazers Ensemble
 Nederlands Danstheater
 Nederlands Film Festival
 Nederlands Fonds voor de Film
 Nederlands Fonds voor Podiumkunsten+
 Nederlands Instituut voor Animatiefilm
 Nederlands Instituut voor Filmeducatie
 Nederlands Kamerkoor
 Nederlands KamerOpera Festival
 Nederlands Literair Productie -en Vertalingenfonds
 Nederlands Muziek Instituut
 Nederlands Philharmonisch Orkest
 Nederlands Scheepvaartmuseum Amsterdam
 Nederlandse Dansdagen
 Nederlandse Vakgroep Keramisten
 Nexus
 Nieuw Ensemble
 Nieuwint Music Productions
 Nieuw West
 Noord Nederlands Toneel
 Noorderkerkconcerten
 Noorderzon Festival
 November Music
 NTB Vakbond voor Musici
 NVS Nederlandse Vereniging van Speelfilmproducenten
 Onafhankelijk Toneel
 Opera Spanga
 Opera Studio Nederland
 Opera Zuid
 Organisatie Oude Muziek
 Orkater
 Orkest de ereprijs
 Orkest van de Achttiende Eeuw
 Overstekend Wild
 Paradiso
 Paradox
 Passionate/Bulkboek
 PeerGrouP
 Perdu
 Persmuseum
 Pictoright
 Poetry International
 Poëziefestival Landgraaf
 POP NL
 Premsula
 Prinses Christina Concours
 Productiehuis Brabant
 Productiehuis Oost-Nederland (ON)
 Proma/Rumbatà
 Rabotheater Hengelo

Raras Budaya
 RASA wereldculturencentrum
 Raz
 Ricciotti Ensemble
 RO-Theater / Theaterproductie Rotterdam
 Rotterdam Festivals
 Rotterdams Philharmonisch Orkest
 Rotterdams Wijktheater
 Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur
 Rotterdamse Schouwburg
 Rijksmuseum Twenthe
 Rijksakademie van Beeldende Kunsten
 Rijksmuseum van Oudheden
 Sandberg Instituut
 Scapino Ballet Rotterdam
 Schönberg Kwartet
 School der Poëzie
 School of Performing Arts / Prins Claus Conservatorium
 Schouwburg Almere
 Schreeuw
 Slagwerkgroep Den Haag
 SM's Stedelijk Museum 's-Hertogenbosch
 SNS Reaal Fonds
 Société Gavignies
 Splendor
 Springdance
 Stadsarchief Amsterdam
 Stadsschouwburg Amsterdam
 Stadsschouwburg en Philharmonie Haarlem
 Stadsschouwburg Utrecht
 Stedelijk Museum Amsterdam
 Stedelijk Museum De Lakenhal
 Stedelijk Van Abbemuseum
 STEIM
 Stella Den Haag
 Stichting Het 20ste-eeuwse Lied
 Stichting Artes
 Stichting Brokken
 Stichting Cultuur Inventarisatie
 Stichting dOek
 Stichting InterArt
 Stichting Internationale Concerten en Werkgroepen
 Stichting Internationale Culturele Activiteiten (SICA)
 Stichting Jam
 Stichting Koorbegeleidingen
 Stichting Kultoeer
 Stichting Kunst en Openbare Ruimte (SKOR)
 Stichting Lezen
 Stichting Pensioenfonds Cultuur
 Stichting Strijkkwartetten Nederland
 Stichting Swing
 Stichting WIG
 Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Omroepproducties
 Stimuleringsfonds voor Architectuur
 STIP-Producties
 STOA
 Stroom Den Haag

Stut theater
 SubmarineChannel
 Tamar-Muziektheater
 Terschellings Oerol Festival
 Teylers Museum
 TF Theaterfestival van Nederland en Vlaanderen
 The Amsterdam Summer University
 Theater aan het Spui
 Theater Artemis
 Theater Bellevue
 Theater De Citadel
 Theater De Engelenbak
 Theater De Vest
 ThEater EA
 Theater Gnaffel
 Theater Ins Blau
 Theater Instituut Nederland
 Theater Kikker
 Theater Lantaren/Venster
 Theater van de Verbeelding
 Theater Zeebelt
 Theaterbureau Zimihc
 Theaterfestival Boulevard
 Theatergroep Carver
 Theatergroep Kwatta
 Theatergroep Max
 Theaterproductiehuis Zeelandia
 Theaters Diligentia & PePijn
 Theaterwerkplaats Generale Oost
 Toneelgroep Amsterdam
 Toneelgroep Oostpool
 Toneelschuur Producties
 Tryater
 Tumult, Utrechts Debatcentrum
 Uit in Vlissingen
 Utrechts Centrum voor de Kunsten
 V2_
 Van Gogh Museum
 Vereniging Haagse Kunstkring
 Vereniging Muziekscholen Overleg Noord-Holland
 Vereniging Nederlandse Muziek Ensembles
 Vereniging Nederlandse Poppodia en Festivals
 Vereniging Schrijvers en Vertalers
 Vereniging van Openbare Bibliotheken
 Verkadefabriek
 Villa Zebra
 Vioolprijs Iordens / Davina van Wely Vioolconcours
 Virtueel Platform
 Vis à Vis
 VIVID Vormgeving
 VPRO
 Vrede van Utrecht
 Vrije Academie voor Kunsthistorisch Onderwijs
 W139
 Waag Society
 Walter Maas Huis

Wereld Muziek Concours Kerkrade WMC
 Westergasfabriek
 Westerparkkunst
 Wintertuin
 Witte de With
 Xynix Opera
 Yo! Opera
 't Zeteltje

Vereniging Kunsten '92

Herengracht 62
1015 BP Amsterdam
telefoon (020) 422 03 22
fax (020) 422 04 00
info@kunsten92.nl
www.kunsten92.nl

*Een abonnement op het Kunsten '92
Magazine kost 17,50 euro per jaar*

Meer lezen?

Kijk op **www.kunsten92.nl** voor:

- Actuele informatie van Kunsten '92
- De politieke beleidsagenda
- Kroniek met de laatste nieuwsfeiten
(i.s.m. de Boekmanstichting)
- Meldpunt Cultuur en Crisis

*U kunt zich ook abonneren op de digitale
nieuwsbrief via de website*

• Colofon •**Bureau**

Marianne Versteegh, algemeen secretaris
Heleen Alberdingk Thijm, office manager
Aart Kolle, beleid en ict

Redactie magazine

Robbert van Heuven, eindredacteur
Raymond Frenken, redacteur
Anneke Jansen, redacteur
Annemarie Koopman, redacteur

Met medewerking van

Judith Merkies, Marc Verstappen & Wijbrand Schaap

Vormgeving Magazine

Maartje van Nimwegen

Druk

robstolk®

Bestuur Kunsten '92

Dagelijks bestuur Kunsten '92

Ad 's-Gravesande, voorzitter

Jack Verduyn Lunel (Koninklijke Academie van Beeldende
Kunsten, Den Haag), vice-voorzitter

Wim Weijland (Rijksmuseum van Oudheden, Leiden),
penningmeester

Doreen Boonekamp (Nederlands Film Festival, Utrecht),
secretaris

Algemeen Bestuur Kunsten '92

Rob Docter (Berlage Instituut, Rotterdam)

Marion Schiffrers (Jongeren theater 020, Amsterdam)

Peter Schrurs

Bart Visser (regisseur, beeld- en geluidkunstenaar)

Leontien Wiering (Nederlandse Dansdagen, Maastricht)

Alex Kühne (Deventer Schouwburg)

Jerry Remkes (anoukvandijk dc)

Voorgedragen

Axel Rüger (Van Gogh museum, Amsterdam)

Michiel de Rooij (Flinck Film, Amsterdam)

Ap de Vries (Kunstconnectie, Utrecht)